

Rajavartiolaitoksen esikunta
Suunnittelu- ja talousyksikkö
Suunnittelupäällikkö Jukka Ikäläinen

14.10.2020

Eduskunta
Valtiovarainvaliokunta
Hallinto- ja turvallisuusjaosto

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2021

1. Johdanto

Vallitsevassa turvallisuustilanteessa ei ole näköpiirissä nopeaa käännettä parempaan ja tilanteen ennustettavuus säilyy heikkona. Rajaturvallisuus Euroopassa ja Suomessa on edelleen muuttuneen turvallisuustilanteen keskiössä. Tilanteeseen vastaaminen edellyttää Rajavartiolaitokselta riittävää henkilöstöä, kalustoa ja toimivaltuuksia.

Keskeisimmät resursointia edellyttävät kokonaisuudet ovat Rajavartiolaitoksen suorituskyvyn varmistamisen lisäksi turvalliset ja terveelliset toimitilat henkilöstölle, sekä käyttökänsä päähän tulleiden teknisten valvontajärjestelmien, alusten ja ilma-alusten uusiminen.

Rajavartiolaitos on tehnyt vuoden 2020 aikana suurimman voimavarojen uudelleen suunnittamisen sitten sotien. Resursseja on kohdennettu ulkorajaliikenteen ja ulkorajojen valvonnasta sisärajaliikenteen valvontaan. Normaalissa tilanteessa sisärajoilla ei ole Rajavartiolaitoksen suorittamaa valvontaa. Käytännössä sisärajavaltvontaan on tarvittu yli kolmasosa operatiivisissa tehtävissä olevasta henkilöstöstä. Samaan aikaan kaikki ulkorajaliikenteen rajanylityspaikat on pidetty auki ja valvonta maa- meri- ja ilmarajoilla on jatkunut aikaisempaan tapaan, mutta niukemmin resurssein. Jos tilanne jatkuu vuoden 2021 puolelle, se vaikuttaa väistämättä myös rahoitustarpeisiin.

2. Rajavartiolaitoksen toimintamenot

Julkisen talouden suunnitelmassa 2021 – 2024 vuodelle 2021 ja 2022 Rajavartiolaitokselle on kohdennettu lisärahoitusta toimintamenoihin operatiivisen suorituskyvyn turvaamiseen 10 milj. euroa vuodessa. Tämän lisäksi samoille vuosille on kohdennettu yhteensä 4,9 milj. euroa toimitilaturvallisuuden parantamiseen. Vuodelle 2020 talousarviossa ja neljännessä lisätalousarviossa Rajavartiolaitokselle myönnettiin investointimenoihin yhteensä 25 milj. euroa maa- ja merirajan teknisen valvontajärjestelmän uudistamiseen. Koko hankkeen kustannusarvio on 50,5 milj. euroa. Yhdessä nämä määrärahalisäykset kohentavat tilapäisesti Rajavartiolaitoksen taloustilannetta merkittävästi ja aikaisemmin syntyneitä hankintavajetta ajoneuvojen, voimankäyttö- ja suojavälineiden sekä teknisen valvonnan osalta pystytään pienentämään. Vuodesta 2023 alkaen toimintamenojen rahoitustilanne heikkenee huomattavasti.

Rajavartiolaitoksen kolme suurinta vuokrakiinteistöjen peruskorjaushanketta Immola, Ivalo ja Onttola on sisällytetty Senaatti kiinteistöjen investointiohjelmaan. Tämä parantaa muutaman vuoden kuluessa henkilöstön työskentelyolosuhteita näissä kiinteistöissä huomattavasti. Näistä kolmesta hankkeesta kertyy vuokratason nousua vuoteen 2025 mennessä noin 3,7 milj. euroa vuodessa. Edellä mainittujen kohteiden lisäksi on toistakymmentä muuta pienempää välttämätöntä peruskorjaushanketta, vuokravaikutukseltaan yhteensä noin 1,4 milj. euroa, joiden toteuttamisesta ei ole päätöksiä. Nämä ovat lähinnä raja- ja merivartioasemia ympäri maata. Julkisen talouden suunnitelmassa peruskorjaushankkeiden aiheuttamiin vuokrankorotuksiin ei ole esityksistä huolimatta hyväksytty rahoitusta.

Vuodesta 2021 alkaen omakustannusperiaatteen toteuttaminen Senaatti-kiinteistöjen vuokrissa nostaa Rajavartiolaitoksen perusvuokria 1,965 milj. euroa. Tämä muutos on huomioitu talousarvioesityksessä. Senaatti-kiinteistöjen mukaan terve vuokrataso edellyttäisi kuitenkin yhteensä noin 4 milj. euron korotusta. Tällä korotuksella katettaisiin muiden kuin nyt suunniteltujen kiinteistöjen peruskorjaustarpeita vasta vuosikymmenen lopulta alkaen. Ilman perusvuokratason nostoa kiinteistöjen korjausvelka jatkaa kasvuaan.

3. Rajavartiolaitoksen investoinnit

Kahden uuden ulkovartiolaivan hankinta on käynnistynyt laivojen suunnittelulla vuoden 2020 neljännessä lisätalousarviossa myönnetyllä 5 milj. euron rahoituksella. Koko hankkeen työllisyysvaikutus on tarkennetun arvion mukaan 1 755 henkilötyövuotta. Sopimus laivojen hankinnasta on tarkoitus tehdä 2021 ja hanke toteuttaa vuosina 2020 – 2024.

Rajavartiolaitokselle on myönnetty vuodelle 2020 yhteensä 25 milj. euroa maa- ja merirajan teknisen valvontajärjestelmän uudistamiseksi. Rahoituksella on käynnistetty maa- ja merialueella olevien kiinteiden valvontajärjestelmien uudistaminen. Koko hankkeen kustannusarvio on yhteensä 50,5 milj. euroa. Seuraavan vaiheen keskeisin tavoite on rajavartiotoiminnan tietojärjestelmän uudistaminen sekä ilma- ja vartioalusten sensorien uudistaminen. Tietojärjestelmä on keskeinen osa hanketta ja sillä on mahdollista automatisoida osa nykyisin manuaalisesti tehtävästä työstä, joka muutoin tulee lisääntymään valvontajärjestelmien uudistamisen yhteydessä. Hankkeen loppuun saattamiseksi 25,5, milj. euron vielä puuttuva rahoitus on välttämätön.

Rajavartiolaitoksen kaksi valvontalentokonetta saavuttaa 30 vuoden käyttöiän 2025. Kahden vanhentuneen valvontalentokoneen korvaamiseen ei ole suunniteltu julkisen talouden suunnitelmassa rahoitusta. Korvaushankinta tehdään kattamaan seuraavan kolmenkymmenen vuoden valvontatarpeet. Mikäli valvontalentokoneiden suorituskykyä ei korvata, niiden käyttö loppuu vuosikymmenen puolivälin jälkeen. Silloin Suomella ei jatkossa olisi kyseisiä, operatiivisen toiminnan kannalta välttämättömiä suorituskykyjä rajavalvontaan, meripelastukseen, ympäristövalvontaan ja alueellisen koskemattomuuden valvontaan.